

RAPORTUL DINTRE CRIZĂ ȘI DREPTURI ALE OMULUI ÎN CONTEXTUL RESPONSABILITĂȚII CREȘTINE. PERSPECTIVĂ MISIONARĂ

Pr. Prof. univ. dr. habil. Gheorghe ISTODOR

*Facultatea de Teologie Ortodoxă,
Universitatea „Ovidius” din Constanța, Romania.
pr_george_istodor@yahoo.com*

ABSTRACT: The Relationship between Crisis and Human Rights in the Context of Christian Responsibility. Missionary Perspective.

The Church's mission is responsive to the many crises (political, economic, health, religious) that can lead people away from their natural relationship with God. If the economic-political or health aspects of the crisis affect man in his immanent dimension, the religious aspect of the crisis endangers his transcendence. Human rights are expressions of God's gift, they remain fundamental for man, but they can be affected by the intensity of crises of all kinds, so they must be managed with Christian responsibility, so as not to become sources of proliferation of man's state of autonomy in relation to God.

Keywords: *mission of the Church, crisis, human rights, de-Christianization, nihilism, indifferentism, Christian responsibility, political crisis, economic crisis, health crisis, religious crisis.*

Introducere

Omul contemporan trăiește o adevărată dramă duhovnicească: trăiește fiind în aparență viu, dar în realitate este mort din punct de vedere duhovnicesc (cf Apocalipsa 3,6). Autonomia omului contemporan în raport cu Dumnezeu, îl degenerează pe acesta transformându-l într-o entitate strict imanentă, fără rădăcini sau identitate, ce-și trăiește viața într-un areal lipsit de sens și de semnificație. Putem să afirmăm cu certitudine că, atât crizele, cât și drepturile omului sau responsabilitățile acestuia, sunt într-adevăr elemente inclusive ale vieții omului contemporan. În acest studiu vom în-

cerca să definim criza, printr-o analiză detaliată a diverselor sale fațete, vom încerca totodată să examinăm raportul dintre criză și drepturile omului, în lumina responsabilității creștine, într-o evaluare eminentemente misionară.

Problematica crizei din punct de vedere ortodox

Criza a devenit o constantă în viața omului contemporan, cauzată de autonomia omului de azi, *autonomia* omului ca stare existențială asumată, fiind considerată de Părinții Bisericii ca fiind *cauza și conținutul* păcatului. Cu alte cuvinte, raportul între autonomia omului și criza acestuia, se decriptează într-o relație cauză-efect, în plan existențial. Această stare existențială, chiar dacă este asumată de om, nu este nici voită de Dumnezeu, nici firească, fiind mai degrabă o consecință a involuției omului din perspectivă duhovnicească, o mostră a ne-valorificării talentului și implicit o imposibilitate a împlinirii chemării lui Dumnezeu. Dacă autonomia față de Dumnezeu poate avea manifestări în sfera ateismului sau anti-teismului, adică accente indiferente sau ostile față de Dumnezeu, consecința acesteia-criza-reprezintă o deturnare a bunei funcționalități a structurii sufletești și psiho-somatice a omului căzut, din comuniunea cu Dumnezeu. Astfel, nu vorbim doar de o degenerare a raportului între darul lui Dumnezeu și chemarea Acestuia adresată omului, ci avem în vedere o extirpare a dimensiunii transcendente a omului, și a tuturor aspirațiilor ce se cuprind în demnitatea de „anthropos” a omului creat de Dumnezeu¹. În urma acestor modificări structurale -funcționale și comportamentale-, omul devine o ființă eminentemente imanentă, cu puternice reflexe de natură indiferentă, ostilă sau confuză față de Dumnezeu, față de Voia și Lucrarea Acestuia.

Cu alte cuvinte, criza este în egală măsură decădere și judecată, dacă avem în vedere înțelesul etimologic al cuvântului grecesc „crisis”, o stare de judecată a lui Dumnezeu față de omul nerecunoscător și superficial, consecință a depărtării de Dumnezeu, sinonimă cu un fel de „auto-mutilare” a omului din toate perspectivele și transformarea lui în „humus” -materie însuflețită dar ne-desăvârșită, fără reale posibilități de natură soteriologică. Observăm așadar, că o teologhisire a problematicii crizei din perspectivă

1 Barbara G. Walker, *Man Made God. A Collection of Essays*, Lancaster, Stellar House Publishing, LLC, 2010, p. 185.

ortodoxă, include aspecte relevante de natură iconomică, antropologică, cosmologică și nu în ultimul rând de natură eshatologică².

I.1 Multitudinea crizelor- provocare majoră la adresa creștinului contemporan

Abordarea teologică a problematicii legate de criză, trebuie să țină cont de feluritele fațete ale acesteia, ce ne încredințează dintru început de complexitatea fenomenului în sine. Astfel vorbim despre aspecte economice, politice, sanitare sau religioase ale crizei, ca fenomen ce ajunge să-l copleșească pe omul contemporan. Mai grav, avem tendința de a încorpora în viețile noastre multitudinea crizelor, ce riscă să devină o permanență nefirească în viața omului actual. Cu alte cuvinte, crizele îl definesc pe om în contemporaneitate și reflectă incapacitatea omului de a gestiona cu prevedere și profunzime, provocările cotidiene. Multitudinea crizelor îl vizează atât pe omul duhovnicesc, cât și pe cel secular, diferențele dintre acestea fiind vizibile în sfera axiologică. Diversitatea aspectelor fenomenului cercetat, se constituie ca o provocare majoră, atât pentru omul credincios, cât și pentru cel necredincios, în sensul în care ambii trăiesc într-o societate bazată pe reguli economice și politice, ambii se confruntă cu suferința și boala și paradoxal ambii posedă dimensiunea religioasă – ce este în esență ontologică -, chiar dacă omul ateu alege să nu-și declare convingerea religioasă din motive diverse³.

I.2 Criza economică și politică – dimensiune relevantă pentru omul secular de azi

Criza economică și politică reflectă pe de o parte așezarea exclusiv immanentă -pe care am amintit-o deja- a omului în plan ontologic, pe de altă parte ea reprezintă expresia unui proces de secularizare⁴, având consecințe dramatice pentru om în plan duhovnicesc. Vedem așadar, cum dimensiunea seculară a omului include aspectele economice și politice,

2 Peter Travis Kroeker, *Christian Ethics and Political Economy in North America*, Montreal, McGill-Queen's University Press, 1995, p. 9.

3 George H. Smith, *Atheism: The Case Against God*, Amherst, Prometheus Books, 2010.

4 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Aspecte ale secularizării și ale omului secularizat", *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, (2006), L-LI, nr.1, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, pp. 251-266.

iar crizele economice și politice devin uzuale pentru omul actual. Crizele economice au legătură cu incapacitatea de a gestiona problemele de subzistență sau de concurență ale societății, de valorificare competentă a resurselor, ce pot conduce la inegalități economico-sociale, pe când crizele politice se referă la incapacitatea de a gestiona problemele de guvernare, de selecție și de responsabilitate în asumarea destinului statelor sau comunităților⁵.

Cele două tipuri de crize, au particularități specifice dar și similitudini: dacă crizele economice stau sub semnul consumerismului de tip hedonist, cele politice se manifestă sub auspiciile gestionării puterii, punctul comun al celor două tipuri de crize, fiind cel legat de contextul utilitarist, determinant pentru amândouă. Preocupările strict seculare ale omului captiv pe orizontala istoriei, determină mutații structurale de valoare la nivelul omului contemporan, astfel omul preocupat în proporție cvasi-totală de problemele economice, se identifică a fi în mod reducționist „homo economicus”, fiind în acest fel vulnerabil la crizele economice. Pe de altă parte, omul secular contemporan dezvoltă o afinitate și o predispoziție crescută față de idolul puterii, determinând în consecință o metamorfoză la nivelul omului actual, ca actualizare a definiției acestuia de către Aristotel ca „zoon politikon”, adică ființă socială prin excelență, vulnerabil la crizele politice⁶.

I.3 Criza sanitară-problematica bolii și suferinței, într-o lume hedonist-consumeristă

Boala, fie ea de natură psiho-somatică sau sufletească, a reprezentat o constantă a vieții umane în toate timpurile. Secolul XX și începutul de secol XXI, nu au făcut nici ele excepție de la această realitate, înregistrându-se o creștere a procentului de boli -mai ales în segmentul tulburărilor de natură psihică-, și a gravității acestora. Așadar, criza sanitară este de actualitate pentru om, indiferent de perioada istorică parcursă de către acesta.

Conform lui Harari, promotor al ideologiei scientiste, istoria omului este redusă la doar trei etape: *homo erectus*, *homo sapiens* și *homo deus*,

5 Jonathon Price, *The Global Economic Crisis and Potential Implications for Foreign Policy and National Security*, Washington, Aspen Institute, 2009.

6 Antonio Sandu, *Filosofie socială*, București, Editura Lumen, 2012, p. 28.

primele două având drept punct comun afectabilitatea față de suferință și boală, pe când ultima etapă se remarcă prin pretenția luciferică a învingerii bolii și suferinței, cu ajutorul tehnologiei⁷.

În același timp, contextul hedonist și consumerist face extrem de grea gestionarea crizei sanitare, din cauza faptului că omul afectat de hedonism și consumerism, dezvoltă tendința de a identifica sănătatea și bunăstarea cu satisfacerea vocii trupului, de unde rezultă că omul hedonist și consumerist este „doar trup” după cuvântul Scripturii (Facere 6,3), la potopul lui Noe, ca un reduționism de factură somatică. În egală măsură, omul pre-modern (hedonist și consumerist) al Evului Mediu, a avut tendința să identifice cauza bolii și a suferinței cu voia lui Dumnezeu, generalizând în toată această perioadă, o viziune sumbră și chiar macabră asupra vieții și în special asupra trupului, ca o mortificare voită a trupului, prin cultivarea suferinței cu substrat purificator, dat de stigmatele catolice și de uzitarea suferinței, ca mijloc eficient de combatere a patimilor legate de concupiscentă, prin intermediul auto-flagelărilor. Din nefericire, acest derapaj ev-medieval, a condus la apariția unui nou tip de vitalism neo-păgân modern, ca actualizare a vechiului vitalism păgân pre-creștin⁸.

Ceea ce putem afirma cu siguranță, este faptul că dezvoltarea științei și tehnologiei -inclusiv cea din domeniul medical-, nu a eradicat problema suferinței și a bolii, dar a determinat o atitudine orientată spre alinarea suferințelor produse de boală, în special prin psihoterapia laică și teologia ortodoxă, ultima având competențe de netăgăduit în terapia sufletului omenesc. Drama care stă la baza crizelor sanitare, se referă la involuția medicinei din perioada antică în cea modernă, în ciuda progresului semnificativ tehnologic. Astfel, în vechime arta medicală se sprijinea pe trei „stâlpi”: cuțitul, ierburile tămăduitoare și cuvântul, cuțitul simbolizează chirurgia, ierburile tămăduitoare reprezentau imaginea colectivă a preparatelor medicamentoase, iar prin cuvânt se înțelegea relația vie, caldă, a medicului cu bolnavul. Tragedia științei contemporane cu privire la suflet, constă în aceea că ea favorizează păcatele și patimile omului, tinzând prin toate mijloa-

7 Yuval Noah Harari, *Homo Deus*, Iasi, Editura Polirom, 2018.

8 David J. Kettle, *Western Culture in Gospel Context. Towards the Conversion of the West: Theological Bearings for Mission and Spirituality*, Eugene, Wipf and Stock Publishers, 2011.

cele să-i ridice acestuia nivelul autoaprecierii, punând totodată accentul pe meditație, ca auto-reglare psihică, prin stări de alterare a conștiinței. Dacă vindecarea constituie din punct de vedere teologic o necesitate, tămăduirea trebuie concentrată asupra minții⁹.

Drama o constituie distanța enormă între viziunea cu privire la boală a psihologiei seculare contemporane, față de învățătura Sfinților Părinți. Prima înțelege boala, ca urmarea conflictului interior între experiențele traumatiche ascunse în subconștient, pe când Părinții Bisericii învață că, boala constă în deteriorarea puterilor sufletului, ce conduce la întunecarea minții și la moartea sufletească. În înțelegerea și evaluarea bolii din punct de vedere ortodox, fundamentală rămâne învățătura despre Dumnezeu, Care, deși este prin excelență Creatorul tuturor, nu poate fi asimilat în vreun fel cu existența și proliferarea bolilor, suferințelor și morții.

I.4 Criza religioasă-consecință majoră a pierderii comuniunii cu Dumnezeu

Criza religioasă, se manifestă și proliferază ca un simptom al unei stări de degradare, determinată de așa-numita *pierdere a lui Dumnezeu*, fiind vorba de o *pierdere a Absolutului*. Astfel criza religioasă îl face pe om incapabil de a accede la dimensiunea transcendentă a existenței și operează o multitudine de „amputări” pentru omul de ieri și de azi. Este vorba în primul rând de amputarea dimensiunii duhovnicești, prin această amputare, biologicul devine o imensă „necropolă” pentru omul duhovnicesc, ce conduce la extirparea trăirii/ experienței religioase autentice, transformându-l pe om într-un bigot pseudo-religios, ca expresie a înșelării în numele religiei. Criza religioasă extirpă în om și dimensiunea mărturisirii autentice, dând posibilitatea apariției exaltării de tip pseudo-religios. De asemenea, criza religioasă îl face pe om vulnerabil, îi schimbă reperele, îi inversează valorile, îl face să fie sensibil mai degrabă la cei ce „strigă de pe acoperișuri”, în loc să asculte și să ia aminte, la cei ce vorbesc cu prevedere. Nu în ultimul rând, criza religioasă rămâne un cadru al proliferării superficialității în numele religiozității și un context al degradării și degenerării omului.

9 Glenda F. Hodges Jd Mdiv, Glenda F. Hodges, Harold B. Betton, *Spirituality and Medicine: Can the Two Walk Together?*, Bloomington, AuthorHouse, 2008, p. 159l.

I.4.1 Manifestări ale crizei religioase: decreștinarea, nihilismul și indiferentismul pseudo-religios

Dacă trebuie să exemplificăm manifestări ale crizei religioase, trebuie să avem în vedere în special decreștinarea, nihilismul și indiferentismul pseudo-religios. Decreștinarea rămâne o formă de substituire a conținutului axiologic al omului modern, o punere între paranteze a Revelației creștine, fiind un fenomen -etapizat ca un proces- ce anulează identitatea religioasă a omului. Ea presupune existența unei perioade istorice, calificată de mulți oameni de cultură drept *post-creștină*, unde predomină cu precădere ateismul contemporan, ca indiferență ne-polemică, un ateism ce nu declară război *împotriva* lui Dumnezeu, ci mai degrabă *Îl ignoră* pe Dumnezeu. În acest punct al manifestării, decreștinarea se întrepătrunde cu indiferentismul pseudo-religios¹⁰.

În același timp nihilismul reprezintă extirparea sensului și semnificației vieții omului și creației în ansamblu, înseamnă deopotrivă anularea lui *Nihil sine Deo* și proclamarea „nimicului existențial”, al vidului sau golului spiritual, ca fiind reperatele ontologice ale omului.

Vattimo, vorbește despre *vocația religioasă a filozofiei „occidentale”* - care s-ar exprima în *ateismul său*, un *ateism* care culminează în *nihilisme*. Pentru el, *nihilismul este expresia filosofică a secularizării*, dar și actualizarea unei logici interioare, logica *ateismului*. *Nihilismul lui Nietzsche* ar reprezenta *secularizarea filosofiei*¹¹. Ca un paradox, nihilismul anti-religios reprezentat de Nietzsche, coabitează în gândirea și în viața omului contemporan cu nihilismul „teologic”, exponent de bază fiind Altizer, astfel *moartea lui Dumnezeu* proclamată în numele „filosofiei” nihiliste, își găsește corespondent într-o pseudo-teologie a *morții lui Dumnezeu*, semn al decăderii și degenerării omului contemporan. Indiferentismul pseudo-religios, înseamnă în cheie teologică, triumful concepțiilor evoluționist- naturaliste cu privire la om, focalizate pe originea și destinul acestuia; înseamnă nivelare onto-

10 Michael Paul Gallagher, *Parlare di Dio nella cultura di oggi*, în „La Civiltà Cattolica”, 1994, II, p. 444; Arhim. Lect. Dr. Teofil Tia, *Fotografierea crizei valorilor: Decreștinarea europenei contemporane*, în „Spiritualitate și consumism în Europa unită”, Simpozion Internațional 2004, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 2004, p. 424.

11 E. Mendieta, „Secularization as a Post-Metaphysical Religious Vocation. Gianni Vattimo’s Post-Secular Faith”, în *Between Nihilism and Politics. The Hermeneutics of Gianni Vattimo*, edited by Silvia Benso & Brian Schroeder, Suny Press, 2010, p. 150.

logic-axiologică a omului cu făpturile, cu regnul animal creat de Dumnezeu, care nu poartă „chipul” lui Dumnezeu și nu tinde spre „asemănarea” cu Dumnezeu¹².

Indiferentismul pseudo-religios este strâns legat de noțiunea de ateism, Steve Bruce susținând că indiferentismul pseudo-religios reprezintă „punctul final” al secularizării individuale¹³. Indiferentismul extirpă efortul și motivația religios-morală, precum și pe cea etic-filosofică, compromițte grav responsabilitatea ca virtute creștină fundamentală și conduce la o stare pe care Părinții o numesc *accedie*, ce include atât eroarea, cât mai ales confuzia. *Accedia* îl degenerază pe om, reducându-l la o masă psiho-somatică amorfă, fără repere, valori și aspirații de natură religioasă, omul devine astfel, doar un element în singura realitate acceptată -cea imanentă.

II. Drepturile omului. Evaluare misionar-ortodoxă

Drepturile omului sunt necesare și justificate și reprezintă un antidot uman la abuzurile și nedreptățile săvârșite la adresa omului. Drepturile omului în perspectivă creștină, trebuie să „vindece” obârșia ideologic-păgână a drepturilor omului apărute în tumultul revoluției franceze. Drepturile omului ideologizate sunt îndreptate în mod nefiresc împotriva creștinismului și Bisericii, fiind potențate de fenomenul decreștinării și desacralizării. Drepturile omului ideologizate sunt marcate de agresivitate, violență și crimă, toate îndreptate împotriva Bisericii și creștinilor, revoluțiile franceză și bolșevică (tehnici insurecționale pentru acapararea puterii – după cuvântul marelui nostru gânditor creștin Petre Țuțea), fiind borne ale acestor manifestări reprobabile. Ideologizarea post-modernă contemporană a drepturilor omului, doar nuanțează acest trend, neo-marxismul în SUA, neo-stalinismul în Federația Rusă sau neo-maoismul în China, fiind la fel de intolerante și agresive la adresa creștinismului.

Omului trebuie să-i se garanteze dreptul la viață, libertate și la integritatea persoanei sale, orice formă de sclavie fiind strict interzisă. Declarația Drepturilor omului condamnă întregul comportament inuman ce cuprinde tortura, pedepsele, tratamentele crude, inumane sau degradante

12 G. Vattimo, *Beyond Interpretation: The Meaning of Hermeneutics for Philosophy*, Cambridge, Polity Press, 1997, p. 14.

13 Steve Bruce, *God Is Dead. Secularization in the West. Religion in the Modern World*, Oxford, Blackwell Publishing, 2002, p. 42.

accentuând totodată egalitatea tuturor oamenilor în fața legii, astfel încât toți să aibă o totală și egală protecție a legii. Se accentuează totodată universalitatea drepturilor pentru toți oamenii, în așa fel încât, să nu existe persoane cu drepturi mai multe sau mai puține, ci toți oamenii să aibă aceleași drepturi.¹⁴ Biserica – pe de altă parte – trebuie să se asigure și să se îngrijească de viitoarele generații, prevenind încălcarea drepturilor ce pot varia: de la existența unei vieți ce presupune existența unui mediu protejat natural și ambiental, la respectarea totală a opiniei exprimată liber, de la manifestarea și practicarea credinței și a religiei, la o alimentație sănătoasă, la care se adaugă viața în cadrul comunității, cu respectarea totală a drepturilor fiecăruia¹⁵.

Din perspectiva Bisericii, este evidentă contribuția și aportul tradiției și viziunii religioase cu privire la doctrina drepturilor omului, contribuție ce valorizează și mărturisește rolul fundamental și demnitatea omului¹⁶ în creație. Există totodată o relație strânsă între vocația universală a drepturilor omului și credința în unicitatea naturii umane, în statutul egal al oamenilor în fața lui Dumnezeu, ceea ce nu elimină splendoarea diversității, ce presupune particularitatea nașterii, originii, darurilor potrivite cu chemarea fiecăruia dintre oameni. Noțiunea de „drepturi ale omului” nu este un concept teologic, el este un concept filozofic, politic, social sau juridic, având totodată și aspecte pozitive, cum ar fi: răsturnarea regimurilor totalitare, recunoașterea drepturilor religioase sistematic negate de acestea, votul liber. Pericolul denaturării acestora prin exagerare și ideologizare rămâne, de aceea Biserica trebuie să aibă o atitudine dinamică și responsabilă, să nu fie nepăsătoare în fața voinței -coercitive și manipulative – a anumitor grupări, de a prezenta anormalul drept normal, pericolul fiind unul real, ce conduce la decadența naturii umane și la întunecarea chipului lui Dumnezeu (homosexualitatea¹⁷, prostituția, schimbarea sexului etc.).

14 Ioan-Gheorghe Rotaru, *Om-Demnitare-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019, pp. 201-215.

15 John Witte, Jr, Frank S. Alexander, *Christianity and Human Rights: An Introduction*, Cambridge, Cambridge University Press, 2010.

16 Ioan-Gheorghe Rotaru, “Plea for Human Dignity”, *Scientia Moralitas. Human Dignity – A Contemporary Perspectives*, The Scientia Moralitas Research Institute, Beltsville, MD, United States of America, 2016, 1, pp. 29-43.

17 Homosexualitatea este definită de regulă ca o „atracție psiho-sexuală predominantă și persistentă față de membri ai aceluiași sex”. (*Westminster Dictionary of Christian Ethics*, Philadelphia, Westminster, 1986, p. 271).

III. Raportul între criză și drepturile omului în contextul responsabilității creștine

Raportul dintre criză și drepturile omului poate să fie de cele mai multe ori un raport direct proporțional, în sensul că, perioadele de criză pot restrânge într-o mai mare sau mai mică măsură drepturile omului, din cauze obiective sau subiective. De aceea, definirea și identificarea relației între problematica crizei și cea a drepturilor omului, trebuie să se facă pe temeiul responsabilității creștine și să se evite în această definire, feluritele confuzii ce pot deturna acest raport.¹⁸ Primul element de confuzie se referă la relația dintre Biserică și stat pe de o parte și cea între religie și politică pe de altă parte. Astfel, binomul Biserică-Stat nu este echivalent cu cel dintre religie-politică, ci el implică instituții și sfere de acțiune, caracteristice pentru fiecare dimensiune amintită. Chiar dacă funcționează principiul separării, în practica socială totuși apar două probleme spinoase: a) tendința de a gravita între evitarea instituționalizării unei religii și permisiunea și garantarea liberei exprimări practice; b) apariția unor stări conflictuale între diversele credințe și practici religioase, pe de o parte și legea laică și „rațiunea de stat”, pe de altă parte¹⁹.

Dacă binomul Biserică-Stat se referă la relații ale unor instituții independente una față de cealaltă, relația religie-politică are legătură cu două sfere din viața individului uman. Cetățenii care aparțin grupurilor religioase, sunt totodată membrii ai societății seculare, această asociere dualistă generând dificultăți de înțelegere și interpretare.

Pe de altă parte, raportul între criză și drepturile omului trebuie să fie decriptat, ținându-se cont de contextul politic în care se desfășoară, în cazul nostru apartenența la Uniunea Europeană. Astfel, valorile esențiale ale Uniunii Europene – incluse în tratatul său fondator – cuprind drepturile omului, democrația și statul de drept, acestea fiind consolidate prin adoptarea Cartei Drepturilor Fundamentale. Așadar, țările care doresc să adere la UE, precum și cele care au încheiat acorduri comerciale sau de altă natură cu Uniunea, trebuie să respecte drepturile omului²⁰. Prin articolul

18 Cristian-Vasile Petcu, „Pacea și dreptatea după cărțile profeților mari”, In *Annales Universitatis Valachiae*, Facultatea de Teologie, Târgoviște, 2005, pp. 448-458.

19 Ana-Maria Pascal, *Multiculturalism and the Convergence of Faith and Practical Wisdom in Modern Society*, IGI Global, Hershey, 2016, p. 145.

20 http://europa.eu/pol/rights/index_ro.htmM/, accesat la 23 iunie 2023.

9 se recunosc drepturile fundamentale ale cetățeanului, aceste drepturi nu sunt o creație proprie a Uniunii Europene, ci apar ca o recunoaștere și o apărare a drepturilor interne, respectate în interiorul statelor naționale.

Un alt element fundamental în deslușirea relației dintre crize și drepturi ale omului, îl regăsim în opoziția unor drepturi revendicate de anumite minorități și o anumită fațetă a crizelor cu care se confruntă omul și societatea, este vorba de aspectul religios-moral al crizei. Perioada libertății post-revoluționare, a dat posibilitatea reprezentanților bisericii ortodoxe de a-și exprima dezacordul cu privire la drepturile sau libertățile unor minorități, poziția fățișă împotriva legalizării homosexualității fiind un exemplu elocvent. Ultimii ani s-au caracterizat printr-o polarizare evidentă, între cei care confundă „orientarea” homosexuală – cu comportamente specifice -, pusă în legătură cu condamnarea persoanei, și cei care susțin că homosexualitatea ar fi neutră din punct de vedere moral și prin urmare, ea fiind astfel o alternativă, ca un mod de viață viabil-asumat. Vorbim așadar de polarizare, între cei care se consideră activiști ai mișcării homosexual-lesbienne, aflați într-un conflict profund cu cei care apară valorile tradiționale și promovează exclusiv unirea heterosexuale în cadrul mariajului. Conflictul s-a accentuat o dată cu cererile homosexualilor și lesbienelelor, ce-și doresc o legislație specială, care să permită căsătoriile „homosexuale”, adopțiile în cadrul acestora și un acces fără restricții sau discriminare la cazare și angajare.

În cadrul Bisericii, problema esențială a dezbaterii este legată de accesul homosexualilor activi la slujirea lui Dumnezeu prin Taina Preoției, Ortodoxia fiind eminamente refractară acestei asocieri. Conflictul este sporit de limbajul agresiv folosit atât de „homofobi” (epitet care denigrează pe homosexuali și acuză comportamentul homo-erotic) și „homofili” (care generalizează acuzele de „homofobie” și „heterosexism patriarhal” aduse fără discriminare, celor care nu sunt de acord cu ei)²¹.

Evaluarea teologică a raportului dintre criză și drepturile omului trebuie să se realizeze pe tărâmul responsabilității.²² Responsabilitatea creștină face ca drepturile omului să rămână darul lui Dumnezeu și al omului

21 Jason Berry, *Lead Us Not Into Temptation. Catholic Priests and the Sexual Abuse of Children*, Champaign, University of Illinois Press, 2000.

22 Cristian-Vasile Petcu, „Cadrul juridic al dialogului ecumenic creștin” („The legal framework of Christian ecumenical dialogue”), In volumul Simpozionului Internațional „Itinerario e il contenuto del formare ecumenico-studi ecumenici – Venetia”, Instituto di studi ecumenici S. Bernardino, Veneția, 2008, pp. 422 – 450.

integru, ca antidot la toată manifestarea deviantă a acestuia. Fără responsabilitatea creștină, drepturile omului sunt degenerate, exacerbate, devin un scop în sine și o modalitate de negare și respingere a lui Dumnezeu. Ele trebuie să rămână un mijloc mundan de manifestare firească a omului, de îmbinare fericită și armonioasă între legea supranaturală dumnezeiască și legea morală naturală, ca o legitimare cu fundament revelat a omului contemporan. Fără responsabilitatea creștină, drepturile omului pot și sunt grav afectate de crizele de tot felul, care au posibilitatea și puterea de a suspenda sau chiar amputa liberul arbitru al omului, de a diminua drepturile asumate prin legea omenească și mai grav, de a degenera și deturna într-un mod inacceptabil însăși libertatea omului, cu toate aspectele profunde ale acesteia.

Concluzii

Criza, drepturile omului și responsabilitatea creștină, reprezintă realități care se inter-conectează, raportul dintre criză și drepturile omului fiind reglat și valorizat, de responsabilitatea creștină. Criza este prezentă în viața omului după cădere, ea nu este firească omului și apare ca o consecință dureroasă a despărțirii acestuia de Dumnezeu prin păcat. Multitudinea crizelor ne indică starea precară a omului autonom, despărțit de Dumnezeu; diversitatea crizelor se află în concordanță cu toate aspectele vieții omului, crizele îl afectează pe om atât în dimensiunea lui duhovnicească-spirituală, cât și în arealul vieții psiho-somatice. Criza economică, politică și sanitară îl vizează pe om cu precădere în dimensiunea sa immanentă, pe când criza religioasă îl deturneză pe om din relația cu Dumnezeu, punând în pericol împlinirea chemării Creatorului, prin lipsa punerii în valoare a darurilor gratuite, date de Acesta omului. În ceea ce privește gestionarea crizei sanitare, psihoterapia ortodoxă rămâne remediul creștin, la problematica bolii și suferinței omului contemporan. Drepturile omului pot deveni „darul” otrăvit al vrăjmașului, dacă se transformă în mijloc de proliferare a stării de autonomie a omului în raport cu Dumnezeu. Ele sunt parte a fenomenului înșelării omului, în măsura în care acesta repetă și actualizează în viața sa, păcatele primordiale ale omului la cădere: neascultarea și mândria de a fi „asemenea” lui Dumnezeu, în afara comuniunii cu Dumnezeu. Responsabilitatea creștină înseamnă și presupune totodată, asumare a gândurilor și faptelor împreună cu consecințele lor, conduce la transfigurarea gândirii în cugetare și metamorfozează acțiunile omului în acte soteriologice.

Bibliografie:

- PASCAL, Ana-Maria, *Multiculturalism and the Convergence of Faith and Practical Wisdom in Modern Society*, Hershey, IGI Global, 2016.
- BRUCE, Steve, *God Is Dead. Secularization in the West. Religion in the Modern World*, Oxford, Blackwell Publishing, 2002.
- GALLAGHER, Michael Paul, „Parlare di Dio nella cultura di oggi”, *La Civiltà Cattolica*, 1994, II.
- HARARI, Yuval Noah, *Homo Deus*, Iasi, Editura Polirom, 2018.
- HODGES JD MDIV, Glenda F; HODGES, Glenda F; BETTON, Harold B., *Spirituality and Medicine: Can the Two Walk Together?*, Bloomington, AuthorHouse, 2008.
- BERRY, Jason, *Lead Us Not Into Temptation. Catholic Priests and the Sexual Abuse of Children*, Champaign, University of Illinois Press, 2000.
- KETTLE, David J., *Western Culture in Gospel Context. Towards the Conversion of the West: Theological Bearings for Mission and Spirituality*, Eugene, Wipf and Stock Publishers, 2011.
- KROEKER, Peter Travis, *Christian Ethics and Political Economy in North America*, Montreal, McGill-Queen's University Press, 1995.
- MENDIETA, E., „Secularization as a Post-Metaphysical Religious Vocation. Gianni Vattimo's Post-Secular Faith”, în *Between Nihilism and Politics. The Hermeneutics of Gianni Vattimo*, edited by Silvia Benso & Brian Schroeder, Suny Press, 2010.
- PRICE, Jonathon, *The Global Economic Crisis and Potential Implications for Foreign Policy and National Security*, Washington, Aspen Institute, 2009.
- PETCU, Cristian-Vasile, „Cadrul juridic al dialogului ecumenic creștin” („The legal framework of Christian ecumenical dialogue”), In volumul Simpozionului Internațional ”Itinerario e il contenuto del formare ecumenico-studi ecumenici – Venetia”, Veneția, Istituto di studi ecumenici S. Bernardino, 2008, pp. 422 – 450.
- PETCU, Cristian-Vasile, „Pacea și dreptatea după cărțile profeților mari”, In *Annales Universitatis Valachiae*, Târgoviște, Facultatea de Teologie, 2005, pp. 448-458.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, „Aspecte ale secularizării și ale omului secularizat”, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, (2006), L-LI, nr.1, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, pp. 251-266.

- ROTARU, Ioan-Gheorghe, *Om-Demnitare-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Plea for Human Dignity", *Scientia Moralitas. Human Dignity – A Contemporary Perspectives*, The Scientia Moralitas Research Institute, Beltsville, MD, United States of America, 2016, 1, pp. 29-43.
- SANDU, Antonio, *Filosofie socială*, Bucuresti, Editura Lumen, 2012.
- SMITH, George H., *Atheism: The Case Against God*, Prometheus Books, Amherst, 2010.
- TIA, Arhim. Lect. Dr. Teofil, „Fotografierea crizei valorilor: Descreștinarea Europei contemporane”, în *Spiritualitate și consumism în Europa unită*, Simpozion Internațional 2004, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 2004.
- VATTIMO, G., *Beyond Interpretation: The Meaning of Hermeneutics for Philosophy*, Cambridge, Polity Press, 1997.
- WALKER, Barbara G., *Man Made God. A Collection of Essays*, Lancaster, Stellar House Publishing, LLC, 2010.
- * * *, *Westminster Dictionary of Christian Ethics*, Westminster, Philadelphia, 1986.
- WITTE, John Jr.; Alexander, Frank S., *Christianity and Human Rights: An Introduction*, Cambridge, Cambridge University Press, 2010.

Webografie:

- http://europa.eu/pol/rights/index_ro.htmM/, accesat la 23 iunie 2023